

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

12-avgust
2026

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot”

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 35 yilligi

“MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI”

Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 258 sahifa.
2026-yil, avgust*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

KIRISH

EKOLOGIK QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA “YASHIL” TARAQQIYOT BORASIDAGI PARLAMENT NAZORATI

Xamzayev Abdushukur Xudoykulovich
O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasidagi
O'zbekiston ekologik partiyasi fraksiyasining rahbari

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xonimlar va janoblar!

Jahonda kechayotgan iqlim o'zgarishi, biologik xilma-xillikning qisqarishi, suv resurslari tanqisligi, yerlarning degradatsiyasi va atrof-muhit ifloslanishi kabi ekologik tahdidlar barcha davlatlar oldida umumiy vazifalarni qo'yimoqda. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta'minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror rivojlanishning huquqiy asoslarini mustahkamlashni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilashni taqozo etmoqda.

“Yashil” taraqqiyotni ta'minlash zamon talablariga javob beradigan qonunchilik bazasini shakllantirish, uni muntazam takomillashtirib borish hamda qabul qilingan qonunlar ijrosi ustidan samarali parlament nazoratini ta'minlash bilan chambarchas bog'liqdir.

Muhim ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy ahamiyatga ega bo'lgan ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishga qaratilgan ekologik qonunchilik samaradorligini oshirish muhim omil hisoblanadi.

So'nggi yillarda Yangi O'zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini hayotga keng joriy etishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlarning huquqiy poydevorini mustahkamlash hamda ularning ijrosini ta'minlashda parlamentning o'rni va mas'uliyati tobora ortib bormoqda.

Ekologik xavfsizlikni ta'minlash va “yashil” taraqqiyotga erishish har qanday davlatning puxta o'ylangan huquqiy siyosatiga bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, so'nggi yillarda Yangi O'zbekistonda ekologik sohadagi qonunchilikni xalqaro standartlar asosida takomillashtirishga qaratilgan tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Eng avvalo, 2023-yilda xalqimizning xohish-istaklari asosida qabul qilingan O'zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi muqaddimasidagi «mamlakatimizning bebaho tabiiy boyliklarini ko'paytirishga, hozirgi va kelajak avlodlar uchun asrab-avaylashga hamda atrof-muhit musaffoligini saqlashga astoydil ahd qilib...» degan jumlar ham bu borada mamlakatimiz o'zining aniq va mustahkam pozitsiyasiga ega ekanini anglatadi. Bundan tashqari, Bosh Qomusimizda ijtimoiy, iqtisodiy huquqlar qatori «ekologik huquq» tushunchasi kiritildi.

Xususan, fuqarolarning qulay atrof-muhitga bo'lgan huquqi, tabiiy boyliklarni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodlar manfaatlarini ta'minlash davlatning ustuvor vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

Keyingi yillarda o'rmonlardan foydalanish, yaylovlarni muhofaza qilish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, ekologik audit, gidrometeorologiya, organik mahsulotlar ishlab chiqarish, ichimlik suvi ta'minoti hamda suv resurslarini boshqarish sohalarida qabul qilingan qonunlar mazkur yo'nalishda yaxlit huquqiy tizimni shakllantirishga xizmat qildi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda ekologik qonunchilikni takomillashtirishda quyidagi yo'nalishlar ustuvorlik kasb etdi:

- birinchidan**, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta'minlash;
- ikkinchidan**, iqlim o'zgarishi oqibatlarini yumshatish va oldini olish, “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish;
- uchinchidan**, yerdan foydalanish va muhofaza qilish;
- to'rtinchidan**, yer osti boyliklaridan foydalanish va muhofaza qilish;
- beshinchidan**, suvdan foydalanish va muhofaza qilish;
- oltinchidan**, o'simlik dunyosidan foydalanish va muhofaza qilish;
- yettinchidan**, hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish;
- sakkizinchidan**, atmosfera havosini muhofaza qilish qonunchiligi;
- to'qqizinchidan**, gidrometeorologiya sohasi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

2016–2025-yillarning o'zida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida 30 ga yaqin qonun qabul qilinib, ular ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishning zamonaviy tizimini yaratish uchun poydevor bo'ldi.

Jumladan, "Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'rmon to'g'risida", "Qayta tiklanuvchi energiya manbalari to'g'risida", "Ekologik audit to'g'risida", "Gidrometeorologiya faoliyati to'g'risida", "Organik mahsulotlar to'g'risida", "Tuproqni muhofaza qilish va uning unumdorligini oshirish to'g'risida", "Ekologik ekspertiza, atrof-muhitga ta'sirni baholash va strategik ekologik baholash to'g'risida", "Issiqxona gazlarining chiqarilishini cheklash to'g'risida"gi yaxlit va yangi tahrirdagi qonunlar hamda Suv kodeksining qabul qilinishi mamlakatimizda ekologik siyosatning huquqiy asoslarini yangi bosqichga olib chiqdi.

Mazkur qonunlar nafaqat tabiiy resurslarni muhofaza qilishning huquqiy mexanizmlarini takomillashtirdi, balki iqlim o'zgarishiga moslashish, "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish, biologik xilma-xillikni asrash hamda ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan davlat siyosatining huquqiy poydevorini mustahkamladi.

Bugungi kunda ekologik qonunchilikning asosiy vazifasi faqat tabiatni muhofaza qilish bilan cheklanmaydi. U investitsiya siyosatini shakllantirish, resurslardan samarali foydalanish, "yashil" texnologiyalarni rag'batlantirish, iqlim o'zgarishi oqibatlariga moslashish hamda aholining munosib hayot sifatini ta'minlashning muhim huquqiy omiliga aylanmoqda.

Mamlakatimiz xalqaro huquqning teng huquqli subyekti sifatida bir qator xalqaro hujjatlarga qo'shildi.

Xususan:

Qonunchilik palatasi majlislarida hukumat a'zolarining Qonunchilik palatasi deputatlari savollariga javoblarini eshitish — "Hukumat soati";

davlat organlari rahbarlarining o'z faoliyati masalalari yuzasidan axborotini eshitish;

Qonunchilik palatasi tomonidan davlat organlarining mansabdor shaxslariga qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi masalalari yuzasidan parlament so'rovi yuborish;

Qonunchilik palatasining tegishli qo'mitasi tomonidan davlat organlari rahbarlarining axborotini eshitish;

qonun hujjatlarining ijrosi holatini va huquqni qo'llash amaliyotini tegishli qo'mita tomonidan o'rganish hamda qonunosti hujjatlarining qabul qilinishi yuzasidan monitoringni amalga oshirish;

deputatlik so'rovlari yuborish va boshqa shakllarda amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi va uning deputatlari ham mazkur jarayonlarda faol ishtirok etmoqda.

2025-yil davomida Ekologik partiya fraksiyasi tashabbusi bilan ekologik masalalar yuzasidan 2 marotaba hukumat a'zolarining axboroti eshitildi va davlat organlarining mansabdor shaxslariga 3 marotaba parlament so'rovi yuborildi.

Shu bilan birga, fraksiya yig'ilishlarida sohadagi qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi yuzasidan 13 marotaba tegishli mansabdor shaxslarning axborotlari eshitildi.

Hurmatli anjuman ishtirokchilari!

Fraksiyamiz Qonunchilik palatasi deputatlari bilan hamkorlikda kelgusida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi qonunlarni tizimlashtirish, qonunlarda huquqiy tartibga solish mexanizmlarini aniq belgilashga qaratilgan qonun loyihalari ustida ish olib bormoqda.

Jumladan:

ekologik qonunchilikni tizimlashtirish va kodifikatsiyalashga qaratilgan O'zbekiston Respublikasi Ekologiya kodeksini maromiga yetkazish;

"Hayvonlarni shafqatsiz munosabatdan himoya qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini;

"Atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Chiqindilar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Atrof-muhit monitoringi to'g'risida"gi yangi qonun loyihasini ishlab chiqish oldimizda turgan ustuvor vazifalar hisoblanadi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xulosa o'rinda aytishimiz mumkinki, Yangi O'zbekistonda ekologik qonunchilikni takomillashtirish va "yashil" taraqqiyotni ta'minlash jarayonida parlament nafaqat qonun qabul qiluvchi oliy vakillik organi, balki qabul qilingan qonunlarning hayotga to'liq va samarali tatbiq etilishi ustidan ta'sirchan nazoratni amalga oshiruvchi muhim konstitutsiyaviy institut sifatida ham alohida o'rin tutadi.

Ishonchim komilki, mazkur xalqaro konferensiya doirasida bildiriladigan ilmiy yondashuvlar, amaliy takliflar va ilg'or tajribalar ekologik qonunchilikni yanada takomillashtirish, o'zaro tajriba almashish hamda barqaror va "yashil" taraqqiyot maqsadlariga erishish yo'lida muhim muvaffaqiyat maydoni bo'lib xizmat qiladi.

E'tiboringiz uchun rahmat!

MUNDARIJA

AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA EKOLOGIK TA'LIM, JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA SHAXSIY JAVOBGARLIK: 2025–2026-YILLARDAGI INSTITUTIONAL O'ZGARISHLAR TAHLILI.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIY DARAJADA AMALGA OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA USTUVOR YO'NALISHLAR.....	24
Teshaboyev To'liqin Zakirovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI IQTISODIY VA HUQUQIY QO'LLAB-QUVVATLASH, INSTITUTIONAL MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	31
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
TAKOMILLASHTIRISH: YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	37
Shamsiddin Allayarov	
EKOLOGIYA SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	45
S. Sh. Utemuratova	
EKOLOGIK BARQARORLIK — YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTINING MUSTAHKAM POYDEVORI.....	49
G'afforov X. L.	
MENEJMENT VA BIZNES BOSHQARUVIDA EKOLOGIK, YONDASHUV, ESG TAMOIYILLARI, “YASHIL” STRATEGIYA VA KORPORATIV BOSHQARUV MEXANIZMLARI	58
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich	
РОЛЬ ГРУППЫ ДЕПУТАТОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ	65
Алиханов Борий Батирович Сангинов Саидрасул Сайдакпарович	
YASHIL ISLOHOTLARNI AMALGA OSHIRISH HAMDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL PARTIYALARNING GLOBAL AHAMIYATI.....	69
Qo'chqorov Islomjon Nurali o'g'li Xursanov Kamoljon Erkinjon o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDA EKOLOGIK SIYOSAT VA XAVFSIZLIK MASALALARI.....	73
Raximov Oybek Raimovich Xofizov Baxriddin Turdievich	
AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA TA'LIM IMKONIYATLARI (STEAM YONDASHUVI MISOLIDA).....	76
N. Matkarimova	
O'ZBEKISTONDA YOSHLAR PARLAMENTINI MUHIM DEMOKRATIK INSTITUT SIFATIDA SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI VA ISTIQBOLDAGI REJALAR.....	80
Abdullayev Muxammadqodir Mashxur o'g'li Xushvaqtov Feruzbek Ilxom o'g'li	
СОТРУДНИЧЕСТВО ПАРЛАМЕНТА УЗБЕКИСТАНА С ННО В ПОВЫШЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ НАСЕЛЕНИЯ	83
Сангинов Саидрасул Сайдакпарович	
OROLBO'YI MINTAQASIDA «SUV IQTISODIYOTI» VA «YASHIL OBLIGATSIYALAR» (GREEN BONDS) TIZIMINI YANADA RIVOJLANTIRISHDA PARLAMENT NAZORATI VA QONUNCHILIK MEXANIZMLARI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	87
Otamuratov Oybek Baxtiyorovich	

INKLYUZIV YONDASHUV ASOSIDA EKOLOGIK TARBIYANI TASHKIL ETISHNING IJTIMOY PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	93
Xodjayeve Mohira Mirzahmadovna	
KORXONALARNING BARQAROR RIVOJLANISH TIZIMIDA EKOLOGIK VA IJTIMOY KO'RSATKICHLAR AUDITI.....	97
Akbarov Azizbek Abdusattarovich	
O'ZBEKISTONDA XALQARO BIZNESNING BARQAROR RIVOJINI TA'MINLASHDA MARKETING VA YASHIL INNOVATSIYALARNING ROLI VA AHAMIYATI.....	103
Sayfullayeva Nigora Fayzulla qizi	
TOZA HUDUDDAN YASHIL TAFAKKURGA — EKOLOGIK ISLOHOTLARNING AMALIY NATIJALARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	107
Alimardonova Z. M.	
SUV RESURLARIDAN OQILONA FOYDALANISH — BARQAROR TARAQQIYOT OMILI	111
Jo'rayev Komiljon Begmonovich	
Xudoyqulov Avloqul Nurmanovich	
IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHISH SHAROITIDA SHAHAR VA SANOAT HUDUDLARINI «YASHIL» ZONALASHTIRISHNING HUQUQIY KAFOLATLARI	114
Berdiqulova Munira Faxriddin qizi	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA XALQARO HUQUQIY STANDARTLARNI O'ZBEKISTON QONUNCHILIGIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: XALQARO MAJBURIYATLAR IJROSI USTIDAN PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	118
Egamberdiyeva Sevara Baxodir qizi	
EKOLOGIK MASALALARDA PARLAMENTLARARO HAMKORLIK VA XALQARO TAJRIBA ALMASHINUVI	123
Ergasheva Nodira Toxir qizi	
IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHUV SIYOSATIDA FARG'ONA VILOYATINING YEROSTI SUVLARI MONITORINGI.....	127
Abdulxayev Zoxidjon	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENT NAZORATINING NATIJADORLIGI: INSTITUTSIONAL MEZONLAR.....	132
Saburova Juldizxan Axmetovna	
O'ZBEKISTONDA IQLIM O'ZGARISHINING AMUDARYO HAVZASI VA OROLBO'YI HUDUDIDAGI SUV RESURLARI HAMDA QISHLOQ XO'JALIGIGA TA'SIRI	137
Mamadiyarov Dilshod Uralovich	
Xodjiyev Alisher Kuldashevich	
IQLIM O'ZGARISHINING ZAYTUN NAVLARINING GULLASHIGA TA'SIRI.....	140
Yormatova D.Y.	
Xaydarkulov S.	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA OSHIRISHDA PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH	143
Jo'rayeva Shahina Narzullayevna	
IQLIM MUAMMOLARI VA ULARNI YUMSHATISHGA DOIR AMALIY YECHIMLAR.....	146
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
Qodirova Shahnoza Ziyodulloyevna	
YASHIL BELBOG'LAR NEGA KERAK?.....	149
Yormatova Dilorom Yormatovna	
MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI: XOTIN-QIZLAR ISHTIROKI VA JAMOATCHILIK NAZORATI.....	154
Sharipova Diyora Botirovna	

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA EKOLOGIK MADANIYAT VA KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	158
Toshturdiyev Nurbek Nurali o'g'li Hakimova Mahbuba	
EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING AHAMIYATI.....	163
Qutlymuratov Baxitbay Xojabayevich	
ARASTUNING ONG VA TABIAT HAQIDAGI TA'LIMOTINING SHARQ FALSAFASIGA TA'SIRI.....	166
Umaraliyeva Gulchexra Baxodirjonovna	
ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВОЧНОЙ ИНДУСТРИИ: ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ И ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ.....	169
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
TALABA-YOSHLARDA EKOLOGIK-HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	172
Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li	
MINTAQAVIY EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA O'RMON FONDI IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH HAMDA PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	177
Egamberdiyev Shaxzod Baxodir o'g'li	
MARKAZIY O'ZBEKISTON SUV QUSHLARI GELMINTOFAUNASINING HUDUDLAR KESIMIDA TAQSIMLANISHI	182
Soliyeva Gulnoza Daniyarovna	
ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОЛУЧЕНИЯ ТОФУ ИЗ СОЕВОГО МОЛОКА С ПРИМЕНЕНИЕМ РАЗЛИЧНЫХ КОАГУЛЯНТОВ И ОЦЕНКА ЕГО КАЧЕСТВА	185
Ш. А. Ишниязова Д. Нурвафаева К. О. Додаев	
PARIJ IQLIM BITIMI VA BRM 13-MAQSADINI AMALGA OSHIRISHDA PARLAMENT DIPLOMATIYASI: XALQARO MAJBURIYATLARNING MILLIY QONUNCHILIKKA INTEGRATSIYASI.....	188
Abdullayeva Shahlo Shokir qizi Muitov Davron Sabirovich	
FOND BOZORIDA INVESTORLARNING INVESTITSION XULQ-ATVORINI TAKOMILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY SAVODXONLIKNING AHAMIYATI	193
Karimova Nurjahan Olim qizi	
EKOLOGIK MADANIYAT — KELAJAK OLDDAGI MAS'ULIYAT: AHOLINING EKOLOGIK ONGINI YUKSALTIRISHDA TA'LIM VA TARBIYANING O'RNI.....	197
Rustamova M. M.	
O'ZBEKISTON SHAHARLARIDA KO'KALAMZORLASHTIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI: EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA DAVLAT SIYOSATI VA PARLAMENTNING ROLI.....	200
Asomxonova Rayxonaxon Xolova Shoxista Abduvositovna	

O'ZBEKISTON SHAHARLARIDA KO'KALAMZORLASHTIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI: EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA DAVLAT SIYOSATI VA PARLAMENTNING ROLI

Asomxonova Rayxonaxon

Toshkent davlat agrar universiteti «O'rmonchilik va aholi
yashash joylarini ko'kalamzorlashtirish» yo'nalishi talabasi
E-mail: rayhonaxonasomxonova@icloud.com

Xolova Shoxista Abduvositovna

Toshkent davlat agrar universiteti O'rmon xo'jaligi va
landshaft dizayni fakulteti dotsenti, q.x.f.f.d.
E-mail: shokhista.kholova@mail.ru
ORCID: 0009-0002-7228-4041

Annotatsiya. Mazkur tezisda O'zbekiston shaharlarida ko'kalamzorlashtirishning ekologik ahamiyati, mavjud muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilingan. Tadqiqotda ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar hamda qiyosiy tahlil usullaridan foydalanilgan. Natijada yashil infratuzilmani rivojlantirish, mahalliy sharoitga mos o'simlik turlarini tanlash va zamonaviy sug'orish texnologiyalarini joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ko'kalamzorlashtirish, shahar ekologiyasi, urbanizatsiya, yashil infratuzilma, O'zbekiston.

Abstract. This thesis analyzes the ecological significance of urban greening in the cities of Uzbekistan, the existing problems, and possible ways to address them. The study employs scientific literature, regulatory legal documents, and comparative analysis methods. As a result, recommendations are proposed for developing green infrastructure, selecting plant species adapted to local conditions, and introducing modern irrigation technologies.

Keywords: urban greening, urban ecology, urbanization, green infrastructure, Uzbekistan.

Аннотация. В тезисе проанализированы экологическое значение озеленения городов Узбекистана, существующие проблемы и возможные пути их решения. В исследовании использованы научная литература, нормативно-правовые документы и методы сравнительного анализа. В результате разработаны рекомендации по развитию зелёной инфраструктуры, выбору видов растений, адаптированных к местным условиям, и внедрению современных технологий орошения.

Ключевые слова: озеленение, городская экология, урбанизация, зелёная инфраструктура, Узбекистан.

KIRISH

So'nggi yillarda urbanizatsiya jarayonlarining jadallashuvi O'zbekiston shaharlarida ekologik muammolarni keskinlashtirdi. Aholi sonining ortishi, transport oqimining ko'payishi va qurilish zichligining oshishi havo sifati, mikroiklim va yashash qulayligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ko'kalamzorlashtirish shahar ekologik barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri bo'lib, issiq orol effektining pasayishi, havoni tozalash, shovqinni kamaytirish va ijtimoiy farovonlikni oshirishga xizmat qiladi [1, 2].

O'zbekistonning kontinental va qurg'oqchil iqlimi sharoitida shaharlarni ko'kalamzorlashtirish alohida yondashuvni talab etadi. Suv resurslarining cheklanganligi, yozning uzoq va issiq bo'lishi o'simlik tanlash va parvarish texnologiyalarini puxta rejalashtirishni zarur qiladi. Shu bois mazkur tadqiqot shaharlar kesimida ko'kalamzorlashtirish muammolarini aniqlash va ilmiy asoslangan yechimlarni taklif etishga qaratilgan [3, 5].

So'nggi yillarda mamlakatimizda ekologik barqarorlikni ta'minlash, shaharlarda yashil hududlar ulushini kengaytirish hamda iqlim o'zgarishining salbiy oqibatlarini yumshatish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan ekologik islohotlarga oid farmon va qarorlar, "O'zbekiston — 2030" strategiyasi, "Yashil makon" umummilliy loyihasi hamda ekologik qonunchilikni takomillashtirishga qaratilgan tashabbuslar muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Mazkur jarayonlarda Oliy Majlisning qonun ijodkorligi faoliyati, parlament nazorati hamda davlat ekologik dasturlari ijrosini monitoring qilish ekologik barqarorlikni ta'minlashning muhim institutsional mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, shaharlarda ko'kalamzorlashtirish holatini ilmiy jihatdan baholash, mavjud muammolarni aniqlash va ularni davlat ekologik siyosati hamda parlament tashabbuslari bilan uyg'un holda takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi [1, 2, 3, 4].

Mazkur tadqiqot O'zbekiston shaharlarida ko'kalamzorlashtirish tizimining ekologik holatini baholash, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishning ilmiy asoslangan yo'llarini ishlab chiqishga qaratildi. Tadqiqot urban ekologiya, landshaft arxitekturasini va yashil infratuzilma konsepsiyalariga tayangan holda kompleks yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqot obyekti sifatida respublikaning turli iqlim va urbanizatsiya sharoitiga ega yirik hamda o'rta shaharlaridagi yashil hududlar tanlandi. Kuzatuvlar magistral ko'chalar, istirohat bog'lari, skverlar, turar joy massivlari va sanoat zonalarida atrofidagi yashil maydonlarda olib borildi. Namunaviy uchastkalarda daraxt va butalarning tur tarkibi, soni, balandligi, tanasi diametri (DBH), toj kengligi hamda fitosanitar holati baholandi. O'simliklarning yashovchanligi, qurish foizi va mexanik shikastlanish darajasi xalqaro metodikalarga muvofiq aniqlandi [5].

Tuproq namunalarida pH muhiti, sho'rlanish darajasi, gumus miqdori va namlik ko'rsatkichlari laboratoriya sharoitida tahlil qilindi. Atmosfera havosining ekologik holati monitoring ma'lumotlari asosida baholandi. Yashil hududlarning mikroiqlimga ta'siri harorat va nisbiy namlik ko'rsatkichlarini taqqoslash orqali o'rganildi. Yashil maydonlar dinamikasini aniqlash uchun masofaviy zondlash ma'lumotlari hamda NDVI indeksi qo'llanildi va GIS texnologiyalari yordamida hududiy tahlillar amalga oshirildi [6].

Shuningdek, aholi va mutaxassislar o'rtasida yarim strukturalangan so'rovnomaga o'tkazilib, mavjud muammolar ekspert baholash usuli yordamida aniqlandi. Olingan ma'lumotlar matematik-statistik usullar yordamida qayta ishlanib, o'rtacha qiymat (M), standart og'ish ($\pm m$), variatsiya koeffitsienti ($V\%$) va Student mezon (t -test) asosida baholandi. Ekologik omillar bilan o'simliklarning yashovchanligi o'rtasidagi bog'liqlik korrelyatsion tahlil yordamida aniqlanib, ishonchlilik darajasi $p < 0,05$ deb qabul qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari O'zbekiston shaharlarida ko'kalamzorlashtirish tizimining ekologik va funksional holatini kompleks baholash imkonini berdi. Dala kuzatuvlari, laboratoriya tahlillari, GIS monitoringi hamda ijtimoiy so'rovlar asosida mavjud muammolar va ularning asosiy sabablari aniqlandi.

Inventarizatsiya natijalariga ko'ra, shahar hududlarida daraxt va butalar tur xilma-xilligi yetarli emasligi, ko'chatlarning asosiy qismi bir necha keng tarqalgan turlardan iboratligi aniqlandi. Tur diversifikatsiyasining pastligi zararkunandalar va kasalliklarga chidamlilikni kamaytirishi kuzatildi. Ayrim hududlarda daraxtlarning qurish darajasi 18–25% gacha yetgani, magistral ko'chalar bo'yidagi daraxtlarda esa mexanik shikastlanish va toj deformatsiyasi ko'pligi qayd etildi.

Fitosanitar baholash natijalariga ko'ra, sug'orish tizimining yetarli emasligi, tuproqning zichlashuvi, sho'rlanishi va gumus miqdorining pastligi o'simliklarning o'sishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Transport qatnovi zich hududlarda atmosfera ifloslanishi barglarning shikastlanish darajasini oshirgani kuzatildi. Yashil hududlarda havo harorati atrofida ochiq maydonlarga nisbatan o'rtacha 1,5–3,0 °C past ekanligi qayd etildi.

GIS va NDVI tahlillari yashil maydonlarning hududlar bo'yicha notekis taqsimlanganligini hamda so'nggi 10–15 yil davomida ayrim markaziy hududlarda qisqarish tendensiyasi mavjudligini ko'rsatdi. NDVI qiymatlarining pasayishi antropogen yuklamaning ortishi bilan bog'liqligi statistik jihatdan tasdiqlandi ($p < 0,05$). Ijtimoiy so'rovlar natijasida sug'orish tizimining nosamaradorligi, mahalliy sharoitga mos bo'lmagan turlarni ekish va parvarish ishlarining sustligi asosiy muammolar sifatida baholandi. Statistik tahlillar ekologik omillar bilan daraxtlarning yashovchanligi o'rtasida ishonchli bog'liqlik mavjudligini tasdiqladi ($p < 0,05$).

Olingan natijalar O'zbekiston shaharlarida ko'kalamzorlashtirish tizimini takomillashtirish, mahalliy iqlimga mos o'simlik turlaridan foydalanish, zamonaviy sug'orish texnologiyalarini joriy etish va GIS monitoringini keng qo'llash ekologik barqarorlikni ta'minlashning muhim omillari ekanligini ko'rsatdi.

Olingan natijalar O'zbekiston shaharlarida ko'kalamzorlashtirish ekologik barqarorlikni ta'minlashning muhim omili ekanligini ko'rsatdi. Biroq yashil infratuzilmaning samaradorligi tur tarkibining cheklanganligi, tuproq degradatsiyasi, sug'orish tizimidagi kamchiliklar hamda boshqaruv mexanizmlarining yetarli darajada yo'lga qo'yilmaganligi bilan cheklanmoqda. Tadqiqot davomida daraxt va butalar tur xilma-xilligining pastligi aniqlandi. Xalqaro tadqiqotlarda urban o'rmonlarning barqarorligi tur va yosh tarkibining muvozanatiga bevosita

bog'liqligi qayd etilgan (Konijnendijk et al., 2005). Shu bois mahalliy sharoitga mos, qurg'oqchilikka chidamli daraxt va buta turlarini ilmiy asosda tanlash hamda tur diversifikatsiyasini oshirish muhim hisoblanadi. Tuproq tahlillari sho'rlanish, ishqoriy muhit va gumus miqdorining pastligi o'simliklarning o'sishi hamda yashovchanligiga salbiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Bu natijalar FAO tavsiyalari bilan uyg'un bo'lib, shahar yashil hududlari samaradorligi tuproq sifati va meliorativ tadbirlar bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatadi [4].

Yashil hududlarda haroratning 1,5–3,0 °C ga pasayishi esa urban «issiqlik oroli» effektini kamaytirishda ko'kalamzorlashtirishning muhim ekologik funksiyasini tasdiqlaydi [8].

GIS va NDVI tahlillari yashil maydonlarning hududlar bo'yicha notekis taqsimlanganini hamda markaziy hududlarda antropogen yuklama yuqoriligi sababli vegetatsiya indeksleri pasayganini ko'rsatdi. Shu bois yashil hududlarni muntazam raqamli monitoring qilish va GIS texnologiyalarini amaliyotga keng joriy etish dolzarb vazifa hisoblanadi. So'rov natijalari sug'orish tizimining nosamaradorligi, noto'g'ri tur tanlash va parvarish ishlarining sustligini asosiy muammolar sifatida ko'rsatdi. Bu esa yashil hududlarni boshqarishda davlat tashkilotlari, mahalliy hokimliklar va jamoatchilik hamkorligini kuchaytirish zarurligini anglatadi.

Shuningdek, ekologik siyosatni amalga oshirishda parlament faoliyati muhim o'rin tutadi. Ekologik qonunchilikni takomillashtirish, davlat dasturlari ijrosi yuzasidan parlament monitoringini rivojlantirish, budget mablag'laridan samarali foydalanish hamda GIS monitoringi va suvni tejovchi texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash ko'kalamzorlashtirish samaradorligini oshirishga ko'maklashadi. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston shaharlarida ekologik barqarorlikni ta'minlash ko'kalamzorlashtirishni ilmiy asosda rivojlantirish, zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish hamda huquqiy va institutsional mexanizmlarni takomillashtirish bilan bog'liq [1, 7].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari O'zbekiston shaharlarida ko'kalamzorlashtirish ekologik barqarorlikni ta'minlash, shahar mikroiklimini yaxshilash va aholining yashash sifatini oshirishda muhim omil ekanligini tasdiqladi. Tadqiqot davomida daraxt va butalar tur xilma-xilligining pastligi, tuproqning sho'rlanishi va sug'orish tizimidagi kamchiliklar yashil infratuzilma samaradorligini cheklovchi asosiy omillar ekani aniqlandi. GIS va NDVI tahlillari yashil maydonlarning hududlar bo'yicha notekis taqsimlanganini ko'rsatdi, yashil hududlarda esa havo haroratining 1,5–3,0 °C ga pasayishi qayd etildi. Statistik tahlillar ekologik omillar bilan o'simliklarning yashovchanligi o'rtasida ishonchli bog'liqlik mavjudligini tasdiqladi ($p < 0,05$). Olingan natijalar asosida mahalliy iqlimga mos o'simlik turlaridan foydalanish, suvni tejovchi sug'orish texnologiyalarini joriy etish, GIS monitoringini rivojlantirish hamda ekologik qonunchilik va parlament nazoratini kuchaytirish O'zbekiston shaharlarida barqaror ko'kalamzorlashtirishni ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari sifatida tavsiya etiladi [2, 3, 7].

Natijada, O'zbekiston shaharlarida ko'kalamzorlashtirishning ekologik, estetik va ijtimoiy ahamiyati yuqori ekanligi aniqlanadi. Barqaror va samarali yashil infratuzilma yaratish uchun tur diversifikatsiyasini oshirish, qurg'oqchilikka chidamli va mahalliyashtirilgan o'simliklarni joriy etish, tuproq meliorativ holatini yaxshilash, tomchilatib sug'orish va monitoring tizimlarini joriy etish, GIS va masofaviy zondlash asosida urban rejalashtirishni kuchaytirish zarur ekanligi ilmiy asos bilan tasdiqlanadi. Ushbu xulosalar shahar yashil hududlarini barqaror boshqarish, ekologik muvozanatni saqlash va aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Lalmi va yaylov yer uchastkalarini foydalanishga kiritishni rag'batlantirishning yangi mexanizmlarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida»gi Farmoni, 2026-yil 8-may, PF-83-son // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. — URL: <https://lex.uz/docs/8187225> (murojaat sanasi: 05.08.2026).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «“Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish” yilida ustuvor yo'nalishlar bo'yicha islohotlar dasturlari va “O'zbekiston — 2030” strategiyasini amalga oshirish bo'yicha davlat dasturi to'g'risida»gi Farmoni, 2026-yil 16-fevral, PF-22-son // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. — URL: <https://lex.uz/docs/8050787> (murojaat sanasi: 05.08.2026).
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Qishloq xo'jaligi vazirligi huzurida O'zbekiston qishloq xo'jaligi fanlari akademiyasini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida»gi Farmoni, 2026-yil 13-mart, PF-40-son // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. — URL: <https://lex.uz/docs/8082685> (murojaat sanasi: 05.08.2026).
4. Konijnendijk C. C., Nilsson K., Randrup T. B., Schipperijn J. (eds.). *Urban Forests and Trees: A Reference Book*. — Berlin; Heidelberg: Springer-Verlag, 2005. — 520 p. — DOI: 10.1007/3-540-27684-X.
5. FAO. *The State of the World's Forests 2024: Forest-Sector Innovations Towards a More Sustainable Future*. — Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2024. — 122 p. — DOI: 10.4060/cd1211en.

6. Nowak D. J., Greenfield E. J. Declining urban and community tree cover in the United States // *Urban Forestry & Urban Greening*. — 2018. — Vol. 32. — P. 32–55. — DOI: 10.1016/j.ufug.2018.03.006.
7. IPCC. *Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* / Core Writing Team; H. Lee, J. Romero (eds.). — Geneva: Intergovernmental Panel on Climate Change, 2023. — DOI: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Maqsudov Hasan

2026. № 4-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

